

ПАМЕТ ЗА САНСТЕФАНСКОТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ

Тодор Радев

Навършиха се 140 години от паметния 19 февруари (по нов стил 3 март) 1878 г., когато в отстоящото по онова време на 12 км от Константинопол (Цариград) градче Сан Стефано (днешният истанбулски квартал Йешилкьой) дипломатическите представители на Русия и Османската империя подписват прелиминарен мирен договор. С него окончателно приключва Руско-турската освободителна война (1877 – 1878) и след петвековно отсъствие България отново се появява на европейската политическата карта. Санстефанското ни държавно възкресение е възторжено приветствано от целокупния български народ, тъй като очертава (с малки изключения) естественото териториално пространство на нашата национална общност в Мизия, Тракия и Македония. Това създава у нашите предци илюзията, че българската държава-нация ще избегне съдбата на балканските ни православни съседи, които имаха както щастието да ни изпреварят с политическото си прераждане, така и нещастieto новите им държави да са стеснени в граници, разкъсващи техните етнически територии. За съжаление българското щастливо отклонение от предначертаните от „европейския концерт“ балкански съдби има кратък исторически живот. Санстефанският договор е официално погребан на Берлинския конгрес, протекъл от 1/13 юни до 1/13 юли 1878 г. Чрез Берлинския договор българската нация е натикана в стандартната

според великите сили балканска орис, осъдена на сизифовски иредентистки усилия.

Кратката ретроспекция логично актуализира въпроса защо точно Трети март е нашият национален празник? Този въпрос е свързан с други въпроси, третиращи ролята на Русия и западните велики сили, а и приносът на самата българска нация при Освобождението на България. За нашите съвременни русофоби в Освободителната война Руската империя се е изявила като коварен „освободител“ и потенциален нов „поробител“. Тази гледна точка традиционно омаловажава руския принос за нашето Освобождение и необосновано се захласва по антируската дипломатия на западните велики сили. Тенденциозното гледище хладнокръвно визира подписания от всички велики сили Берлински договор като реално политическо начало на Третата българска държава. Това наистина е исторически факт, но някак не върви Тринадесети юли да измести Трети март и да бъде обявен за наш национален празник. Самата мисъл за подобно самоунижение е кощунствена дори за българските „русофоби“. Проблемът при нашите крайни „русофили“ е свързан с тезата, че без решаващата роля на Русия възстановяването на българската държава преди 140 години е било невъзможно. Това отново е исторически факт, но целокупната историческа истина повелява да се изтъкне собствения ни принос чрез близо

двувековната епоха на Българското възраждане. А за по-голяма конкретизация е редно да се напомни, че без голготата на Априлското въстание през 1876 г. (година, пророчески дешифрирана като „Туркия ќе падне“) руският император Александър II не би имал основание за Освободителната война. Освен това самите военни действия в българските земи са съпроводени с истинска българска национална революция срещу османския гнет.

Отново историческата истина е причина да се припомни, че изключителен принос за решението на император Александър II да ангажира Русия с Освободителната война има мощната агитация на руските Славянски комитети. Славянофилите провокират неотразимото убеждение, че Русия е призвана за Свещена война в защита на страдащите балкански славяни. В този контекст Освободителната война е мислена и като Свещена война на православието, тъй като Руската империя е считана за ядро на т. нар. православна цивилизация. Това може да провокира днешна дискуссия за

т.нар. „нов цивилизационен избор“ и нашата цивилизационна принадлежност – дилема, която вероятно ще се реши в предстоящото постмодерно бъдеще.

Трети март не е само повод за благородна признателност към освободителната мисия на Русия преди 140 години. Нашият национален празник е и велик символ на нереализираното българско национално обединение. Защото на гръцката „Мегали идея“ и сръбското „Начертание“ предците ни не противопоставиха конкретна национална програма. За следосвобожденската българска политическа класа беше напълно достатъчен силуета на Санстефанска България дори тогава, когато руската дипломация се беше отрекла от собственото си творение. В този смисъл историческата памет за Санстефанското възкресение е велик българофилски символ на нашата патриотична общественост.

Горе имеем сердца! С нами Бог!

Подписването на Санстефанския мирен договор от граф Игнатиев